

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO, MOKSLO IR SPORTO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Volano g. 2, 01516 Vilnius, tel. (8 5) 219 1225/219 1152, faks. (8 5) 261 2077,
el. p. smmin@smm.lt, <http://www.smm.lt>. Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188603091.
Atsisk. sąsk. LT30 7300 0100 0245 7205 „Swedbank“, AB, kodas 73000

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2022 - - Nr.
I 2022- - Nr.

DĖL MOKSLO IR STUDIJŲ ĮSTATYMO PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO PROJEKTO

Švietimo, mokslo ir sporto ministerija teikia Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 4, 10, 11, 15, 27, 28, 35, 38, 39, 52, 53, 56, 58, 59, 60, 65, 66, 67, 71, 72, 72¹, 73, 75³, 77 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 64¹ straipsniu projekto pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui“ projektą (toliau – Nutarimo projektas) ir kartu teikiamo Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 4, 10, 11, 15, 27, 28, 35, 38, 39, 52, 53, 56, 58, 59, 60, 65, 66, 67, 71, 72, 72¹, 73, 75³, 77 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 64¹ straipsniu projektą (toliau – Įstatymo projektas) ir Lietuvos Respublikos valstybės įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymo Nr. XIII-198 1 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą (toliau kartu – teisės aktų projektai).

Nutarimo projektu siūloma pritarti minėtų įstatymų projektams, pateikti juos Lietuvos Respublikos Seimui ir įgalinti švietimo, mokslo ir sporto ministrę Jurgitą Šiugždinienę atstovauti Lietuvos Respublikos Vyriausybei, svarstant juos Seime.

Įstatymo projektu siekiama sukurti prielaidas įgyvendinti dalį Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos¹ nuostatų ir Programos nuostatų įgyvendinimo plano² (toliau kartu – Programa) darbų, susijusių su moderniu, efektyviu ir į misiją orientuotu studijų ir mokslo sistemos valdymu ir aukštųjų mokyklų vykdomos studijų ir mokslo (meno) veiklos kokybės tobulinimu.

Pastarųjų metų duomenys rodo tarptautinio lygio mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (meno) veiklos (toliau – MTEP (meno) veikla) rezultatų stygių: „Horizonto 2020“ programoje Lietuva pagal pritrauktas lėšas užima 26 vietą tarp 27 šalių; 2018 m. ekspertinio MTEP vertinimo metu tik 9 iš 117 tyrėjų grupių veiklos kokybė įvertinta 5 iš 5; kolegijose MTEP veikla praktiškai nevertinama ir pagal Mokslo ir studijų įstatymą (toliau – MSI) nėra privaloma. Šis Įstatymo projektas yra 2021 metais pradėtų nuoseklių pakeičių (suvienodinti minimalūs reikalavimai stojantiejiems; pakeistas finansavimo modelis, sudarant galimybę skirti dalį finansavimo už kokybę), sudarančių prielaidas mokslo ir studijų institucijoms siekti aukšto tarptautinio lygio MTEP (meno) veiklos rezultatų ir stiprinti mokslo (meno) ir studijų veiklos vienovę, dalis.

Anksčiau minėtų įstatymų projektų planuojamų pakeičių esmė, esamos ir siūlomos teisinio reguliavimo nuostatos ir siektini rezultatai aprašyti aiškinamajame rašte.

Įstatymo projekto tikslas – išgryninti mokslo ir studijų institucijų veiklos tikslus, tobulinti mokslo ir studijų sistemos valdymą ir gerinti studijų ir mokslo (meno) veiklos kokybę. Šiuo

¹ Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimas Nr. XIV-72 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“.

² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. kovo 10 d. nutarimas Nr. 155 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“.

Įstatymo projektu taip pat siekiama įdiegti tyrėjų karjeros modelį, apibrėžtą ES dokumentu „European Framework for research careers“³, kuriame nustatytos keturios tyrėjų karjeros pakopos ir kuriuo siekiama įteisinti vienodą karjeros kelią visiems tyrėjams, sukurti teisinio reguliavimo sąlygas, reikalingas tyrėjų karjeros patrauklumui didinti, bei reglamentuoti apmokėjimą iš valstybės biudžeto lėšų asmenims, paskirtiems į Lietuvos mokslo tarybos valdybos narius ir ekspertinių komitetų narius po Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. balandžio 20 d. nutarimo Nr. 375 „Dėl Lietuvos mokslo tarybos nuostatų patvirtinimo“ įsigaliojimo.

Įstatymo projektu siūloma:

1. Siekiant modernaus ir efektyvaus studijų ir mokslo sistemos valdymo, įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2018 m. birželio 29 d. nutarimą Nr. KT15-N10/2018⁴, pagal kurį MSĮ 27, 38, 39 straipsniai prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 68 straipsniui, ir, išryškėjus MSĮ nepakankamumui praktiškai 2017–2020 m. vykdant valstybinių universitetų tinklo optimizavimą, patikslinti 27, 28, 38, 39 straipsnius, išsamiau reglamentuojant universitetų ir kolegijų reorganizavimo ir likvidavimo procedūras.

2. Siekiant išgryninti mokslo ir studijų institucijų veiklos tikslus, siekiant gerinti studijų ir mokslo veiklos kokybę bei koncentruoti išteklius:

2.1. įgyvendinti Programos 54.2 nuostatą („Aiškos universitetų ir kolegijų misijos. Išgryninsime universitetų ir kolegijų misijas, kokybės reikalavimus, aiškiai diferencijuosime aukštojo mokslo lygius ir įgyjamas kompetencijas (...)“, pakeičiant MSĮ 10, 11, 52, 53, 75³ straipsnius, nustatant aukštosios mokyklos kokybinius reikalavimus, siejamus su MTEP (meno) veiklos rezultatais kiekvienai (išskyrus trumpųjų) studijų pakopai, įskaitant reikalavimus taikomųjų mokslų universitetui, kuriame gali būti vykdomos koleginės antrosios pakopos studijos; įteisinant universiteto statute numatytą studijų padalinį, kuriame gali būti vykdomos Vyriausybės nustatytos studijų krypties (krypčių, krypčių grupės) visų pakopų studijos; įteisinti kiekvienai studijų pakopai taikytinus MTEP (meno) veiklos vertinimo kriterijus ir nustatyti pereinamąjį laikotarpį jiems pasiekti, didinti kolegijų MTEP skiriamą bazinio finansavimo lėšų dalį;

2.2. atsisakyti specialios papildomųjų studijų stojantiems į magistrantūrą kolegijų absolventams finansavimo schemos, atsižvelgus į tai, kad siūloma įteisinti koleginių studijų antrąją studijų pakopą.

3. Siekiant tobulinti studijų ir mokslo veiklos reglamentavimą ir sklandžiai taikyti MSĮ praktikoje (nustatant, kad pačios aukštosios mokyklos gali nustatyti tvarką, kaip priimami asmenys, įgiję magistro kvalifikacinį laipsnį, studijuoti doktorantūroje), sustiprinti reikalavimą studentų profesinei praktikai, siekiant gerinti specialistų rengimo atitiktį darbo rinkai) papildyti MSĮ dėl diplomų ir diplomo priedėlio baigus trumpąsias studijas ir koleginių studijų antrąją pakopą teisinio reglamentavimo.

4. Siekiant sudaryti teisinės prielaidas pokyčiams centralizuotam priėmimui į aukštąsias mokyklas, lankstesniam priėmimui į aukštesnes studijų pakopas organizuoti, sumažinti pavienio studento įtaką studijų finansavimui iš valstybės biudžeto (šie siūlymai buvo suformuluoti ankstesniuose teikimuose, tad bus teikiami Vyriausybei bendrame projekte).

5. Siekiant nustatyti aiškiai apibrėžtus tyrėjo karjeros etapus, didinti tyrėjo karjeros stabilumą bei reglamentuoti apmokėjimą iš valstybės biudžeto lėšų asmenims, paskirtiems į Lietuvos mokslo tarybos valdybos narius ir ekspertinių komitetų narius, Įstatymo projektu siūloma:

³ ERAC darbo grupė „Žmogiškieji ištekliai ir mobilumas“ parengė bendrus tyrėjų profilius visiems sektoriams ir dalyvaujančioms šalims 2011 m. gegužę. EK 2011 m. rugsėjo 20 d. Komunikate „Supporting growth and jobs – an agenda for the modernisation of Europe's higher education systems“ patvirtinta parama šiam siūlymui.

⁴ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2018 m. birželio 29 d. nutarimas Nr. KT15-N10/2018 „Dėl Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 27 straipsnio 2 dalies 9 punkto, 38 straipsnio 1 dalies, 39 straipsnio 1 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos Seimo 2018 m. sausio 12 d. nutarimo Nr. XIII-1021 „Dėl pritarimo Lietuvos sporto universiteto reorganizavimui prijungimo prie Lietuvos sveikatos mokslų universiteto būdu“ atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymui“.

5.1. nustatyti, kad Lietuvos mokslo tarybos valdybos nariams ir komitetų nariams už jų veiklą būtų apmokama Valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymo nustatyta tvarka;

5.2. nustatyti tyrėjų karjeros suskirstymą į keturias pakopas (pradedantis tyrėjas, pripažintas tyrėjas, patyręs tyrėjas, pirmaujantis tyrėjas) pagal tyrėjų patirtį ir mokslinės veiklos pasiekimus. Kiekvienos pakopos tyrėjų privalomas kompetencijas nustatytų Lietuvos mokslo taryba;

5.3. tyrėjo karjeros pakopas susieti su konkrečiomis aukštųjų mokyklų dėstytojų bei mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų pareigybėmis. Taip pat siūloma įvesti naują „tyrėjo padėjėjo“ pareigybę.

6. Siekiant viešumo, skaidrumo, mokslo ir studijų institucijos veiklos efektyvumo, darbo santykių stabilumo principų įgyvendinimo, taip pat siekiant atrinkti labiausiai tinkamą kandidatą į mokslo darbuotojo ir dėstytojo pareigas, įstatymo projektu siūloma atlikti pakeitimus dėl dėstytojų ir mokslo darbuotojų priėmimo į pareigas teisinio reglamentavimo.

7. Siekiant sumažinti disproporcijas, nustatant mokslo ir studijų institucijų darbuotojų darbo užmokestį, taip pat siekiant sudaryti sąlygas mokslo ir studijų institucijų vadovams daugiau laiko skirti mokslo ir studijų institucijos valdymui ir jos darbo organizavimui, Įstatymo projektu siūloma pakeisti nuostatas, susijusias su darbo apmokėjimu.

8. Siūloma koreguoti sąvokos „mokslo ir studijų institucijų personalas“ apibrėžtį, išbraukiant žodžius „kiti tyrėjai“, nes pagal Įstatymo projektą mokslo ir studijų institucijų tyrėjų sąrašas yra baigtinis (dėstytojai ir mokslo darbuotojai).

Įgyvendinant įstatymų pakeitimus, susijusius su tyrėjų karjera, numatoma parengti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. balandžio 5 d. nutarimo Nr. 253 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymo įgyvendinimo“ pakeitimo“ projektą, įgaliojant švietimo, mokslo ir sporto ministrą nustatyti konkrečius Lietuvos mokslo tarybos valdybos narių ir ekspertų komitetų narių atlygio dydžius.

Įstatymų projektams įgyvendinti numatytos papildomos lėšos. Finansinės projekcijos numatytos ir patvirtintos, atsižvelgus į Vyriausybės Programos ir Plano nuostatas, Vyriausybės 2022 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 67 „Dėl 2022–2030 m. plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos mokslo plėtros programos patvirtinimo“ (<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/ba9d56107f7411ec993ff5ca6e8ba60c>).

Siekiant sudaryti prielaidas stiprinti kolegijų MTEP, Įstatymo projektu siūloma didinti finansavimą kolegijoms MTEP ir meno veiklai plėtoti, skiriant 2024 m. ne mažiau kaip 15 procentų, 2025 ir vėlesniais metais – ne mažiau kaip 20 procentų kolegijų bazinio finansavimo lėšų (MSĮ 75³ str. 4 d.). Palyginti su prieš tai ėjusiais metais, tam papildomai reikės: 2024 m. – 3 392 tūkst. Eur, 2025 m. – 4 419 tūkst. Eur.

Esminius pokyčius lemiantys MSĮ 52, 53, 58 straipsnių pakeitimai, susiję su reikalavimais MTEP (meno) veiklai ir jos vertinimo rezultatais, įsigalioję nuo 2029 metų sausio 1 d., kitų straipsnių pakeitimai įsigalioję nuo 2023 m. sausio 1 d., liepos 1 d.

Švietimo, mokslo ir sporto ministerija š. m. balandžio mėn. organizavo viešąją konsultaciją „Microsoft Teams“ platformoje, kurioje buvo pakviesti Lietuvos mokslo tarybos, Lietuvos universitetų rektorių konferencijos, Lietuvos kolegijų direktorių konferencijos, Lietuvos aukštųjų mokyklų profesinių sąjungų susivienijimo, Lietuvos studentų sąjungos ir kitų institucijų atstovai.

Teisės aktų projektai derinti su Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, Lietuvos Respublikos finansų ministerija, Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Lietuvos universitetų rektorių konferencija, Lietuvos mokslinių tyrimų institutų direktorių konferencija, Lietuvos kolegijų direktorių konferencija, Lietuvos aukštųjų mokyklų profesinių sąjungų susivienijimu, Lietuvos mokslo taryba, Lietuvos studentų sąjunga, Vilniaus universiteto Studentų atstovybė, Jaunųjų mokslininkų sąjunga, Lietuvos švietimo taryba, Studijų kokybės vertinimo centru. Pasiūlymus dėl teisės aktų projektų taip pat pateikė Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija, Lietuvos mokslų akademija, Lietuvos verslo konfederacija, gauta

kelių universitetų kartu išreikšta nuomonė. Gautos išvados ir pasiūlymai įvertinti, dėl pastabų, į kurias neatsižvelgta, parengta derinimo pažyma. Teisės aktų projektams išvadų nepateikė Teisingumo ministerija, Lietuvos aukštųjų mokyklų profesinių sąjungų susivienijimas, Jaunųjų mokslininkų sąjunga, Lietuvos švietimo taryba, Lietuvos studentų sąjunga, Vilniaus universiteto Studentų atstovybė, Jaunųjų mokslininkų sąjunga.

Teisės aktų projektai neprieštarauja Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programai.

Teisės aktų projektai neperkelia ir neįgyvendina Europos Sąjungos teisės aktų nuostatų.

Teisės aktų projektai nėra notifikuotini Europos Komisijai pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gegužės 20 d. nutarimo Nr. 617 „Dėl Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras taisyklių patvirtinimo“ reikalavimus.

Teisės aktų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

Su visuomene konsultuojamasi teisės aktų projektus paskelbus Teisės aktų projektų informacinėje sistemoje.

Teisės aktų projektus parengė Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Studijų, mokslo ir technologijų departamento direktorė Laima Taparauskienė, tel. (8 5) 219 1176, el. p. Laima.Taparauskiene@smsm.lt, Mokslo skyriaus vedėjas Tadas Juknevičius, tel. 8 615 35 915, el. p. Tadas.Juknevicius@smsm.lt, Studijų skyriaus vedėja Giedrė Pačėšienė, tel. +370 664 43 688, el. p. Giedre.Pacesiene@smsm.lt, Mokslo skyriaus vyriausioji specialistė Jūratė Vlaščenkienė, tel. 8 686 91 783, el. p. Jurate.Vlascenkiene@smsm.lt, Studijų skyriaus patarėja Daiva Vipartienė, tel. +370 616 18 843, el. p. Daiva.Vipartiene@smsm.lt.

PRIDEDAMA:

1. Nutarimo projektas, 1 lapas.
2. Įstatymo projektas, 22 lapai.
3. Įstatymo projekto lyginamasis variantas, 25 lapai.
4. Įstatymo projekto aiškinamasis raštas, 12 lapų.
5. Lietuvos Respublikos valstybės įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymo Nr. XIII-198 1 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas, 1 lapas.
6. Lietuvos Respublikos valstybės įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymo Nr. XIII-198 1 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto lyginamasis variantas, 1 lapas.
7. Derinimo pažyma, 26 lapai.
8. Institucijų raštų kopijos, 22 lapai.

Švietimo, mokslo ir sporto ministrė

Jurgita Šiugždinienė

Tadas Juknevičius, tel. 8 615 35 915, el. p. Tadas.Juknevicius@smsm.lt
 Giedrė Pačėšienė, tel. +370 664 43 688, el. p. Giedre.Pacesiene@smsm.lt
 Jūratė Vlaščenkienė, tel. 8 686 91 783, el. p. Jurate.Vlascenkiene@smsm.lt
 Daiva Vipartienė, tel. +370 616 18 843, el. p. Daiva.Vipartiene@smsm.lt.